

En el comentari dels resultats corresponents a ‘estalviar’ no tindrem en compte les articulacions amb [v] ni la diferència de *es-/as-* inicial.

Estalviar ‘reservar diners per al futur’ és el lexema més estès a la meitat septentrional del domini enfront de l’intrús *aorrrar*, predominant a la part meridional. *Estalviar*, com l’oc., és d’origen incert, potser del llat. vg. tardà *ESTALBEARE, que provindria del basc *estalbe* ‘protecció, lloc protegit’; var. *est[aw]viar* 92, 102, 109, 110, 112, 136, *est[əw]viar* 28, 41, 51, 73, amb vocalització de la *l* velar; *est[u]viar*, amb monoftongació a [u] (cf. Veny, 2013 b), i oscil·lació cap a *est[o]viar* 76, 141, per la fluctuació [u]/[o] davant la *i* tònica (veg. *b[u]llir/b[o]llir*, *est[u]diar/est[o]diar*, etc.); *est[u]bbiar* 111, per la geminació de *b* en el grup [bj] (cf. *gàbbia*, *ràbbia*); *est[ə]viar* 49, per emmudiment de la *l* del grup *-lv-*; *est[u]lviar*, pel tancament de [ə] > [u] per pressió de la *l* velar, i, d’aquí, amb rotacisme, *est[ur]viar* 21, 54, 60, 63; *fer estalvis* 103. El mot va arribar al logudorès *straviare* i al campidanès *straviar* (DES).

La idea de ‘guardar’ ha estat un xic productiva semànticament, en especial en val. Procedeix del germ. WARDON ‘cercar amb els ulls’, der. de WARD ‘acte de cercar amb els ulls; guàrdia, guarda; talaia’, i, a través de ‘vigilar’, ha passat a ‘reservar, guardar per a un esdevenidor’; a més de rebre un complement (*guardar diners* 178), presenta aquestes var.: *gurdar* 15, 38, 56, 74, *gurdar (a) la gurdia* 12, *g[o]rdar* 105, amb monoftongació en [o] i després en [u]; *aguardar* 165, *auardar* 172, els dos amb pròtesi vocàlica i el segon amb absorció de la [y] en la [w]; *reguardar* 157, 163, amb el prefix *re-* que reforça la cura dels estalvis; *posar a la guardiola* 12, *fer guardiola* 20, *fer vedriola* 147 (homonimització de *lladriola* encreuat amb *guardar* o amb *vidre*, respectivament; cf. mapa 1307). Participen de la mateixa motivació *estotjar* (s. XIII) 77, del llat. vg. *STŪDIARE, der. de STŪDIUM ‘esforç, aplicació, zel’, amb la var. *estorjar* 73 potser per un encreuament amb *esturviar*.

Prèvia a la idea de ‘guardar’ es troba la de ‘recollir’, present en *recollir* 45 (compost de *re-* i *collir* < COLLĠĠERE), *arreplegar diners* 174 o, simplement, *arreplegar* 143, 145, 147, 151, 176 (*replegar* 70, 72), formats sobre *aplegar* (s. XIII) (< llat. APPLĠCARE ‘fer que una cosa estigui junt a una altra’), amb la var. *arroplegar* 40, 110, 133, *roplegar* 86, amb labialització de la vocal en contacte amb *-p-*, el darrer, amb afèresi vocàlica, com en *replegar*. Semblantment, *arramassar diners* 10, der. de *ram* (< RAMUS ‘ branca’), pròpiament ‘arreplegar amb ramassos’; *raconar dobbers* 79 o, simplement, *arraconar* (s. XVII) 18, 25, der. de *racó* (< àr. vg. RAKŪN); *fer bossa* 52 (< llat. BŪRSA ← gr. BYRSA ‘pell, cuir’); *repretar* 160 (← cast. *reapretar*; var. *arrepretar* 153, amb pròtesi vocàlica) ‘amuntegar’, des de ‘estrènyer’. Un altre mot, *aforrar*, resulta més laboriós en la seva evolució semàntica. Deriva de l’àr. HURR ‘lliure, de condició lliure’ (DECat) o de l’àr. andalusí (AL)HURR (Corriente), que lliga més amb la var. *alforrar* 169, 177, 183, 186, 187, 189, 190, que significava ‘alliberar, donar llibertat a un esclau o pres’ (s. XIII), que, especialment sota *aforrar*, va

esdevenir ‘defugir, abstenir-se de’ (s. xv) (veg. *forra* ‘[femella] estèril’ en el PALDC, VI, mapa 824) i d’aquí, ‘abstenir-se de gastar, estalviar’, potser a través de contextos com *aforrar-se d’un pagament*; doc. val.: “*Aforrar*, ahorrar: quando se toma por escusar algo de lo que se havia de gastar, reservandolo para valerse de ello en otra ocasion, ù necessidad: *lo que aforre, em trobe*: lo que ahorro me hallo” (C. Ros, 1764: 255; Sanelo, 1802; Martí Gadea, 1909; cf. Martines, 2012: 140-147); deverbals: *aforro* 157. El congènere cast. *ahorrar* ha estat manllevat (*aorrrar*) pel val. i parlars de la resta del domini inclòs el bal., amb una var. solitària *a[β]orrrar* 109, amb una bilabial antihiàtica, i la més estesa, aferètica, *orrrar* 20, 40, 59, 64, 70, 71, 90, 100, 106, 111, 126, 175, per fonosintaxi; també ha arribat al logudorès *aorrrare* i el campidanès *aorrai* (DES).

Altres mots, sovint de resposta secundària, genèrica o manllevada: *avançar* 18, 36, 70, 75, 80 (< llat. vg. *ABANTIARE, der. de AB ANTE) “guardar el que es podria despendre però que es preveu que més tard pot fer falta” (DCVB), és a dir, avançar-se a una eventual necessitat econòmica; *no dispensar* ‘no gastar’ 92 (< llat. DISPENSARE ‘distribuir’; per al canvi semàntic, cf. mall. *destrobreir* ‘malgastar’ < DISTRIBUËRE); *mirar* ‘esguardar’ 12 (< MIRARI ‘admirar, meravellar-se’, després ‘contemplar’), probablement a partir de contextos com *mirar de gastar menys*, etc. Són de caràcter culte *fer economies* 73 i *economi[z]ar* 14, 80, 123 (var. *economi[s]ar* 117; *economi[θ]ar* 108); el primer, *economia*, pres del llat. OECONOMIA (← gr. OIKONOMÍA, compost de OIKOS ‘casa’ i NEMO ‘administrar’), doc. en Torra, 1653 i en Lacavalleria, 1696, pot ser, tanmateix, un malleu al fr. *économie*, registrat des del s. xvi com a ‘gestió que evita tota despesa inútil’ i ‘estalvi’ (DHLF); el segon, *economisar* (Labèrnia, 1839), pot tenir la mateixa procedència, atès que la doc. fr. és anterior (1718; DHLF). L’alg. *rispalmiar* 85 és un manlleu a l’it. *risparmiare* (← llombard SPARÒN) i *curumiar* 85, var. de *colomiar*, és un der. de *colomia* ‘estalvi’, pres de l’it. popular *colomia*, alteració de *economia* (DEI); desconeixem l’origen del també alg. *escolfir* 85.

Entre els mots en relació anotem *abarato* 5, *barato* 63 ‘barat’; *ampotxar* ‘embutxacar’ 109; *guardaor* ‘persona estalviadora’ 166; *orron* ‘persona que estalvia’ 100, i entre els fraseologismes, “no hi ha barganyat [‘malgastador’] que no tingui de ser esturviat” 63; “s’ha d’aforrar molt per a poder estauviar algo” 136.

Diacrònicament els llat. PARCERE ‘retenir; estalviar’ i PARSIMONIA (PARSIMONIUM) ‘estalvi’, del part. de PARSUM, no han deixat descendents populars en cat., que ha apostat per mots d’altres llengües (basc, àrab, cast.).

La mirada geolingüística revela una àrea àmplia de *estalviar*, de la meitat septentrional del territori peninsular i bal., amb alguna presència complementària de l’intrús *aorrrar*, més instal·lat en val. al costat de l’arabisme *aforrar*.

Són mots normatius *estalviar*, *economitzar*, *alforrar*, des del DOrt, 1917.